LES MACROLÉPIDOPTERES DE BREDA ET DE SES ENVIRONS.

LISTE SUPPLÉMENTAIRE N°. 2.

Captures de 1871.

PAR

F. J. M. HEYLAERTS Fils.

---

563. Lasiocampa ilicifolia L. En 1870, Juillet, cherchant des insectes sur la bruyère de Galder, j'eus le bonheur de trouver une vingtaine de chenilles, qui m'étaient alors complètement inconnues Elles se nourrissaient de *Calluna vulgaris*. Après quelques jours elles formaient leur cocon rose. En Mai et Juin de cette année les papillons, trouvés pour la première fois en Neerlande, firent leur apparition. (Voyez Verslag Ent. Vergad. 1871. Pag. XX.)

564. Agrotis cinerea S. V. Le 24 Mai dernier, en faisant une promenade entomologique avec Mr. Snellen, j'eus la chance, en fauchant une plante de *Chaerophyllum* en fleurs dans les fortifications, de trouver un superbe mâle de cette espèce rare dans mon filet.

565. Hadena (Miana) Fasciuncula Hw. Un mâle de cette espèce (var. de H. strigilis L. selon Mr. Snellen) fut pris par moi le 25 Juin dans le Valkenberg.

566. Tapinostola fulva Hübn. Une femelle, type, trouvée le 5 Août près du Speelhuis. Jusqu'à ce jour il ne fut trouvé en Hollande que la var. *Fluxa* Tr.

567. Chesias obliquata S. V. Un mâle, fraichement éclos, fut trouvé par moi sur un buisson de *Sarrothamnus scoparius* dans les fortifications, le 11 Mai dernier.

568. Lobophora viretata Hübn. J'ai pris une femelle pendant l'excursion des membres de notre *Société entomologique* dans le Mastbosch, le 2 Juillet. — Quoique cette espèce n'apparait qu'au printemps (Avril), quelques rares exemplaires se développent déjà avant l'hiver.

569. Eupithecia insigniata Hübn. J'ai capturé une femelle sur la bruyère de Galder le 23 Juin dernier. Un mâle fut pris pendant l'excursion précitée.

570. Eupithecia pusillata S. V. Les papillons en grand nombre dans le Liesbosch, le 6 Mai dernier.

571. Eupithecia satyrata Hübn. De cette espèce, nouvelle pour la Faune Neêrlandaise, une femelle fut capturée par notre collègue Mr. Lodeesen d'Amsterdam, pendant l'excursion du 2 Juillet.

572. Eupithecia sobrinata Hübn. Les chenilles en grande quantité sur des genévriers, transplantés de la bruyère de Galder dans mon jardin. Les papillons en nombre en Août dernier.

REMARQUES.

1. De *Calligenia miniata* Forst. l'ab. *flava*, entièrement jaune-citron, a été prise par Mr. Herman Albarda, de Leeuwarden, dans l'Ulvenhoutsche bosch le 6 Août dernier.

2. Je dois citer ici pour mémoire une Psychide, très petite, trouvée le 11 Mai dernier en fauchant les graminées dans les fortifications. Elle n'est pas encore déterminée. Celle qui me reste de l'année passée et dont je n'ai pas encore le mâle, semble être d'après le sac, *P. Viciella* Schiff. var. *Stettinensis* Hering. (Voyez *Stett. ent. Zeit.* 1846, pag. 227.)

5. L'année 1871 a été excessivement bonne et productive pour les entomologistes Neerlandais. Plusieurs espèces rares ont donné en abondance. Entre autres j'aurais pu récolter une centaine de *Nudaria senex* Hübn. J'ai préparé une trentaine et laissé s'envoler les exemplaires, qui n'étaient pas très-frais.

Breda, ce 18 Octobre 1871.

KLEINE ENTOMOLOGISCHE OPMERKINGEN.

Naar aanleiding van bovenstaande lijst neem ik de vrijheid het een en ander uit mijne in 1871 gemaakte aanteekeningen hier neer te schrijven, in de hoop aan mijne entomologische vrienden daarmede geen ondienst te doen.

1°. Het overbrengen van in het wild groeijende planten en heesters in tuinen.

Voor hen, die even als mij, zeer weinig vrije tijd ter beschikking staat, is genoemd middel een der besten om bekend te raken met de soorten, die genoemde planten bewonen, niet alleen, maar ook de levenswijze dier species te leeren kennen. Het volgend voorbeeld zal dat aantoonen. Op de Galdersche heide, tamelijk ver achter het Mastbosch, staan heel wat *Juniperi communes*. Om die planten op het juiste tijdstip te gaan afzoeken, kon ik uiterst zelden tijd vinden en daarenboven leverde mij dat zoeken betrekkelijk weinig op, aangezien de daarop wonende dieren zeer verborgen leven en moeijelijk

uit het midden der zeer stekende heesters voor den dag konden worden gehaald. Ik kwam dus op het denkbeeld eenige planten van die plaats in mijn tuin te doen overbrengen en wel met zoo groot mogelijke wortelkluit; het gelukte, ze groeiden goed en ik had het genoegen in 1871 daarop te verzamelen:

1°. Agrotis porphyrea S. V. ♂ en ♀, A. vestigialis Hfn. ♀ (prachtexemplaar) en Chenopodii S. V. vele exx. Deze allen uit de kluiten, die met heide en grasplanten begroeid waren.

2°. op de planten: Cochylis rutilana Hübn., nieuw voor de Fauna, 63 ex.; Gelechia ericetella Hübn. id. affinis Hw. en id. ericinella Dup. vrij talrijk; Hypsolophus marginellus F. meer dan honderd, Pl. bicostella L. ♂; Argyresthia arceuthina Z. in aantal, Arg. abdominalis Z. ♀.

Later kwamen Eupithecia sobrinata Hübn. en C. juniperata L. in grooten getale voor den dag.

2°. Over *Nudaria senex* Hübn.

Verwijzende naar n°. 3 der «Remarques» van vorenstaande lijst, zal men begrijpen, dat ik in de gelegenheid was deze zeldzame soort, wat uiterlijke kenmerken aangaat, vrij goed te leeren kennen. Het komt mij dus niet ongepast voor de diagnose, door onzen geachten vice-president, in zijne «Vlinders van Nederland» blijkbaar naar een niet versch ex. gemaakt, omtrent die soort eenigszins aan te vullen. Bij pas uitgekomen exx. zijn de palpen alleen aan de binnenzijde van de kleur der bovenvleugels. De buitenzijde is bruinzwart. Ook de pooten zijn aan de binnenzijde van dij en scheen van de laatste kleur, terwijl zij van buiten en onder zich ledergeel vertoonen. De tarsen zijn bruin en geel geringd. Op de onderzijde der bovenvleugels is, behalve de vier groote donkere stippen, eene aanmerkelijke zwarte bestuiving ter hoogte van het voorrandsgedeelte der vóórlaatste stippenrij. De laatste rij stippen, vóór de franje, die men als franjelijn kan beschouwen, is zwart, en deze zwarte kleur gaat op elke stip in de franje over, zoodat deze niet geel, maar geel en zwart gestippeld is.

Het achterlijf van het ♂ loopt puntig uit, dat van het ♀ is betrekkelijk zeer dik (bijna 2½ maal de dikte van dat des mans), is vrij ruig behaard, en heeft den vorm van een kegel, wiens punt naar de onderzijde van den thorax gerigt is. De basis, anaal-ring, is zeer breed, plat en van lange wollige haren voorzien. De eijerlegger is buitengewoon breed en kort, grauw gekleurd. De eijeren zijn rond en wit, en worden door de moeder met de haren van haar achterlijf bedekt, geheel op de wijze der *Chilo*-wijfjes. Reeds na enkele dagen (Aug.—Sept.) komen de zwarte ruige rupjes voor den dag.

3°. Het wijfje van *Hibernia aurantiaria* Hübn.

In de meeste werken over lepidopterologie wordt al vrij losjes heengeloopen over de beschrijving der ongevleugelde, of van vleugelstompjes voorziene wijfjes van eenige spannersoorten. Van daar ook, dat het eerst in den jongsten tijd was, dat men het eens werd omtrent het bijeenbrengen van de regte wijfjes met de daartoe behoorende mannetjes. Gelijk lot trof het ♀ van *H. aurantiaria* Hübn., en aangezien ik dit jaar, door kweeking, in de gelegenheid was een paar zeer gave exx. waar te nemen, zal ik ze, almede ter aanvulling, kortelijk beschrijven.

Kop matig groot en rond. Palpen kort, het bovenste lid bruinzwart, het overige donker grauw behaard. Zuiger kort en geel, niet opgerold. Sprieten draadvormig donkerbruin en wit geringd. Beharing van het voorhoofd bruinachtig, het achterhoofd meer grauwachtig behaard. Halskraag en schouderdeksels bruinachtig grauw, even als de thorax aan de rugzijde, welke laatste ter wederzijde zwart gestreept is.

Abdomen op de rugzijde bruinachtig grauw met in het midden van den 3ⁿ, 4ⁿ en 5ⁿ ring iets naar het roode trekkende tint. De ringen onderling afgescheiden door donkerbruin en wit gevlekte strepen.

De onderzijde van thorax en abdomen licht grauw, sterk zwart gestippeld.

De eijerlegger is buitengewoon lang en dun, en geelachtig rood gekleurd. Dijen en scheenen aan de buiten- en bovenzijde

bruin, aan den binnenkant grauw; tarsen bruin en grauw geringd.

De voorvleugels, ruim tweemaal zoo lang als de lengte van den thorax, zijn als dezen, op de rugzijde nl., gekleurd of ook iets lichter en even als de achterzijde, van eene lange haarachtige grauwe franje voorzien. De teekening bestaat uit twee binnenwaarts gekromde dwarslijnen, die donker zwart gekleurd zijn. Bij één mijner exx. loopt midden over de *franje* eene derde dwarslijn, zoodat deze in tweeën gedeeld schijnt. Nog kan ik opgeven, dat gedurende de paring het ♂ met *vertikaal* opgeslagen vleugelen in tegengestelde rigting van het ♀ zit. Het ei is groen, geribd en boven en onder afgeplat.

Merkwaardig is de eigenaardige vorm, die het nog onbevruchte ♀ in rust aanneemt, zij gelijkt dan vrij wel op eene tropische *Gasteracantha*. Bij de minste aanraking laat zij zich, als dood, vallen.

4°. De rupsen van *Platypteryx falcataria* L. en *P. curvatula* Bkh.

Als regelen ter onderscheiding van beide, zeer op elkander gelijkende larven, wordt opgegeven o. a. dat men de eerste alleen op *berk*, de tweede alleen op *els* vindt. Dit jaar heb ik ± 250 rupsen van beide species gevonden en gekweekt, en daarbij de ondervinding opgedaan, dat n°. 1 *evenveel* op els als op berk voorkomt, terwijl n°. 2 slechts tweemaal door mij op berk werd waargenomen. Het is alleen de kleur, die in dezen een zeker kenmerk oplevert, aangezien ook de hoogte der bulten op bepaalde ringen niet bij alle voorwerpen dezelfde is.

5°. Rupsen van *Selenia lunaria* S. V. en *S. tetralunaria* Hfn.

Het verwondert mij zeer, dat geen onzer inlandsche lepidopterologen de grove dwaling heeft bespeurd, waaraan vader Sepp zich in het 3e deel schuldig maakt. Eene tweevoudige kweeking heeft mij dit jaar overtuigd, dat hij de rups van de tweede

soort voor die der eerste opgeeft en omgekeerd. De meesterlijk getroffen larve van S. tetralunaria Hfn. staat bij S. lunaria S. V., terwijl bij eerstgenoemde de niets gelijkende, alleen eenigszins den vorm teruggevende, rups van *Lunaria* S. V. is geteekend. Men vergelijke de *juiste* beschrijving dezer laatste bij Rössler, Verz. der Schm. des Herz. Nassau, loc. cit. p. 118. Ook de poppen zijn niet juist, immers die van Tetralunaria Hfn. is bruinrood met groene vleugelscheeden.

Breda, 29 November 1871.